

Bod Péter

Önéletírás

(Részlet)

A magamtól íratott és nyomtattatott könyvekről

1. A *Magyar Lexikont* írtam Hévízen, melyet elsőben nyomtattatott ki kegyes pátrónám, gróf Bethlen Kata asszony őnagysága, néha Széki Teleki József úrnak istenfélő özvegye Kolozsváratt 1746-dik esztendőben 4 részben. Az exemplár volt szám szerint négyszáz; papirosát maga adott, pénzt fizetett fh. 270. Efelett a corrector volt Szathmári Pap Zsigmond; ennek és a könyvnyomtatónak is sok ajándék ment.

Másodsor nyomtattattam ki ugyan Kolozsváron sok bővítéssel 1757-dik esztendőben. Ötszáz exemplárt adott nékem a Páldi uram, a könyvnyomtató, én pedig fizettem őkegyelmének fh. 265.

Ebben neki segítségül nem volt, hanem jó pátrónánk, Bethlen Kata asszony őnagyságok elegyedett bele ... fh. 40.

2. *Biblia Historiáját* nyomtatták ki kétszer; elsőben az asszony, B(ethlen) K(ata) őnagysága adott reá 1748. papirosat; de én fizettem érte fh. 117.

Másodsor 1756-dik esztendőben nyomtattattam ezen könyvecskét. Ezer exemplárért fizettem a könyvnyomtatónak fh. 229.

Ebből fizetett le a méltóságos gróf úr, Teleki László úr őnagysága fh. 54.

3. *Júdás Apostol levele magyarázatját* nyomtattattam ki Szebenben 1749. esztendőben. 600 exemplárokért fizettem fh. 204.

Dedicálván méltóságos gr. Teleki László úr őnagyságának és a méltóságos gróf asszony, Ráday Eszter asszonynak, ajándékoztak őnagyságok akkor fh. 50.

4. Idvezült pátrónám felett való prédikációmát és életének versekkel való leírását *Tiszta fényes Bíbor* titulus alatt 1762-dik esztendőben Kolozsváratt nyomtattattam, amely került körülb. fh. 40.

Gróf Bethlen Imre és Farkas urak ajándékoztanak akkor fh. 30.

5. *Szent Heortakrátest*, innepekről való traktácskát nyomtattattam ki Szebenben (Oppenh. 1757) 1761-dik esztendőben. Ezer exemplárokért fizettem a könyvnyomtatónak fh. 200.

Száz forintját Málnási László uram tette volt le, de azután megfordítottam őkegyelmének. Ugyanennek alkalmatosságával Tek. Dantzkai József uram ajándékozott tíz forintokat; azelőtt is adott volt tízet fh. 20.

Ugyanakkor méltóságos gróf Gyulai Ferenc obrister úr ajándékozott egy aranyat fh. 5.

6. Bâselben nyomtattam ki az *Ekklesiai Históriámat* 1760. esztendőben. Ígért a könyvnyomtató 500 exemplárt, amelyet még eddig sem vettem, előre pedig megfizettem fh. 300.

A correctornak és vecturáért, annak 3 aranyat, ennek 6-t, mely tézsen fh. 45.

Ennek alkalmatosságával adott generalis Bethlen Farkas úr kérésemre fh. 5.

Obrister Gyulai Ferenc úr kéretlen fh. 5.

Lib. Baronissa Nalátzi Sára, Bartsai Gergelyné asszony őnagysága könyvnyomtatásra fh. 50.

7. *Sz. Hiláriust* nyomtattam Szebenben 1760 (valósággal 1762)-dik esztendőben. Ezer exemplárokért fizettem a könyvnyomtatónak fh. 170 den. 50.

Ennek alkalmatosságával méltóságos gróf Bethlen Ádámné, Bánfi Klára asszony ajándékozott könyvnyomtatásra 3 hármastáblás aranyakat, amelyek tézsek fh. 44 den. 50.

8. A *Magyar Új Testamentomat* akarván kinyomtatni a kolozsvári könyvnyomtatóval, Páldi István urammal, mely még tökéletességre nem ment, előre fizettem

készpénzül - - - - -	fh. 100
borul pedig - - - - -	fh. 72
	fh. 172

Ezek szerint az 1763-dik esztendő májusnak 3-dik napjáig való költségeim, melyeket könyvek nyomtatásokra fizettem, mennek fel ad fh. 1742. Amivel mások segítettek, tézsen fh. 303 den. 50.

A többit pótoltam magamtól és az exemplárok árakból, úgymint fh. 1438 den. 50.

9. Kezdettem nyomtatni Szebenben 1763-dik esztendőben *Synopsis Iuris Connubialis*. Hatszáz exemplárt ad a könyvnyomtató, melyért fizettem fh. 110.

Ennek alkalmatosságával gróf Bethlen Imre úr őnagysága adott két belga aranyat, melyek tézsek fh. 9. den. 95.

Méltóságos gróf Ráday Eszter asszony, Teleki Lászlóné asszony őnagysága a fontatásának, szötteseinek haszna zsengejéből adott 12 hollandiai aranyat, melyek tézsek hiánosok lévén —

Ugyanezen Synopsist ajánlottam gróf Székely Ádám úrnak, aki is küldött a nyomtatási költségekre 1763. okt. 25-én fh. 120.

Fizettem a typographusnak 600 exemplárokért fh. 110. Négyszáz exemplár bekötéséért a könyvkötőnek fh. 40.

10. *Hungarus Tymbaulest* nyomtattam an. 1764. négyszáz exemplárt; fizettem érette árkusát nyomtatván pro fh. 7 den. 40. in summa fh. 25 den. 90 pénzt.

11. Kezdték nyomtatni Szebenben a *Praxis Fori Ecclesiastici* 1764. esztendőben Augustusban. Az úr, Bethlen Imre uram őnagysága Málnási László uram által ugyanakkor adott nékem könyvnyomtatásra száz m. forintokat, melyeket általadott még Tiszt. Málnási uram a könyvnyomtatónak, Sárdi S(ámuel)nek. Elvégeződött ezer exemplár, kezembe is vettem; az árok ment, ki is fizettem, fh. 200.

Gróf ifjú Iktári Bethlen Sámuel úr őnagysága küldött nékem szüretkor 1765-dik esztendőben könyvnyomtatásra fh. 100. Melyért az Isten áldja meg.

12. Nyomtattattam 1766-dik esztendőben Enyeden Sz. Polikárpust. Ezer exemplárt, árkosát fel porciójával fizetvén, mégyen fh. 225.

Tiszt. Berzétei József uram adott bele fh. 5 den. 10. Küldött kezembe a méltóságos gróf Teleki László úr ennek nyomtatására 217 m. forintokat, melyekről adtam ilyen recognitiót:

A Méltóságos Római Sz. Birodalombeli Gróf Széki Teleki László úr őnagyságának, a Császári és Királyi Apostoli Felségnek Erdélyi Királyi Guberniumában belső tanácsának és Erdélyben főpohárnok mesterének, b. e. kegyes házastársának, a néhai Méltóságos Gróf Ráday Eszter asszonynak. Édes férjének akaratja szerint tett testamentomi rendelkezésének gyümölcséből Smirnai Sz. Polikárpus nevű könyvecskémnek kinyomtatására adott a méltóságos feljebb nevezett gróf úr kétszáztizethét, 217 m. forintokat, melyeket hozott kezembe Tiszt. Szathmári Mihály uram. Melyet bizonyítok ezen írásom által keresztényi jó lélekkel ezen áldott Igaznak örökké tartó emlékezetére.

Küküllőváron a generalis synodus alkalmatosságával Sz. Iván havának XI-dik napján, 1766-dik esztendőben. B. Péter.

Gróf Kendefi Elek hunyadvármegyei főispán úr ajándékozott nékem könyvek nyomtatására fh. 100, száz m. forintokat d(ie) 27. Iunii feredőn.

13. Tiszteletes Málnási László uram ajándékozott nékem könyvek nyomtatására a magáéból 1767. esztendőben d(ie) ... Maii száz m. forintokat 100, melyeket fizetett ugyan az Athenásért, de azzal jött világra az *Erdélyi Feniks*, melyért fizettem fh. 48. den. 96.

14. A *Magyar Athenást* nyomtattattam s jött világ eleibe 1767-dik esztendőben. Nyomtattak 1000 exemplárt, fizettem érette fh. 300.

15. A *Dictionarium Papaianum* végeződött el ebben az 1767. Septemberben. Nyomtatott a deákjában 6000 exemplárt, a magyarjában 3000 exemplárt.

Málnási Ferenc

„A szépet a nagy mellé...”

(Bölöni Farkas Sándor:

Bölön, 1795. december 14. — Kolozsvár, 1842. február 3.)

Kazinczy Ferenc kívánta ezt egy erdélyi írónak, műfordítónak, a későbbi utazónak, művelődésszervezőnek, Bölöni Farkas Sándornak, aki egyetlen könyvével „jótékony erkölcsi forradalmat idézett elé az eszmékben, a politikai és társadalmi viszonyok felfogásában” (Jakab Elek).

Bölöni Farkas műve, az *Utazás Észak Amerikában* (Kolozsvár, 1834), üdítő forrása, kézikönyve, a polgári eszmék enciklopédiája lett a reformkor politikusainak. Hatott Wesselényire, Széchenyire, Kossuthra is.

Bölöni Farkas tervezett keleti útja helyett Béldi Ferenc gr. kísérőjeként Nyugatra és az Egyesült Államokba jutott el, 1830 novemberében Kolozsvárról Pozsonyon és Bécsen át Franciaországba, innen Belgiumba, Hollandiába és Nagy-Britanniába érkeztek. (Bölöni írt először magyarul Skóciáról és Írországról). Atkelve az óceánon, nyolcvan napot töltöttek az Újvilágban, s 1833-ban érkeztek haza...

Az 1834-ben megjelent *Utazás...* egy évvel Tocqueville híres műve: *Az amerikai demokrácia* előtt jelent meg. Bölöni részletesen beszámolt a könyvtárakról, az iskolákról, az állam intézményeiről, az akkor újdonságnak számító vasútról, a nagy csatornaépítésekről, a városok keletkezéséről, lelkesen írt az amerikai demokráciáról, a sajtó- és a vallásszabadságról, a nyelvi és nemzeti sokféleségről, az egyenjogúságról, a hatalmi ágak szétválasztásáról, de elragadtatva írt a Niagara-vízesésről... A korabeli olvasók Bölöni Farkas könyvében olvashatták először az amerikai alkotmány és a Függetlenségi Nyilatkozat fordítását...

Bölöni Farkas Sándort Amerikában lenyűgözte a fejlődés rendkívül gyors üteme, amelyet nem korlátoznak a feudalizmus kötöttségei: „...a papság nem formál státust, nincs állandó katonaság! Nincs privilégium, nemesség! Nincsenek titulusok, ordók, céhek! Nincs titkos politia!..., hol a törvények mindennek egyforma juszt adnak..., hol az igazgatás a társasági élet elvein alapul s semmi mysteriumra nincs szüksége, hol minden ember szabadon gondolkodhat és szólhat, s Istenét elméje meggyőződése s lelkiismerete sugallati szerint szabadon tiszteheti...” Bölöni a látottakat sűrűn összehasonlítja a hazai állapotokkal, börtö-

---
